

Bijna-ramp ... evacuatie van het Rivierengebied in 1995**Zaterdag 21 januari 1995: Aquarius**

This is the dawning of the Age of Aquarius, de dageraad van het tijdperk van het sterrenbeeld Waterman, het elfde astrologische teken in de zodiak, compatibel met tekens op een afstand van een sextiel. Een manifestatie van ongekende natuurkracht, sibibusi's in Noord-Frankrijk en België, overvloedige sneeuwval en smeltende sneeuw in de Alpen en zware regenval in de bovenloop van de Rijn, in de Duitse rivieren en in het Rivierengebied in Nederland. De sterke Africus zwalpt het water in de rivieren op. Door de extreem hoge waterstanden in het Rivierengebied bandjirt in Limburg de Maas. In het stroomgebied van de Rijn, de Waal en de IJssel staan de dijken op doorbreken. Zullen de dijken het houden of zullen we ten onder gaan?

Maandag 23 tot en met donderdag 26 januari 1995: Limburg, evacuatie van Borgharen en Itteren

Rijkswaterstaat komt met een worstcasescenario; het wassende water gaat recordniveaus verpulveren. In Limburg wordt het varen op de Maas gevetood. Bewoners van Itteren en Borgharen krijgen het pressante advies hun huizen te verlaten. Dit zorgt voor veel stress en angst, maar ook voor een grote saamhorigheid onder de getroffen bewoners. Inwoners zijn hun huis uit gevlucht, in sommige rez-de-chaussees staat het water een halve meter hoog.

Vrijdag 27 tot en met zondag 29 januari 1995: Land van Maas en Waal, crisisteam en media

Onder de groene hemel in de blauwe zon groeit het wassende water uit tot een crisissituatie in het exhaustieve rivierengebied. Het polderdistrict roept bewoners op om tussen de hydrofyten oftewel waterplanten, de lisdoddenpollen en het dichtbloemige kweldergras *Puccinellia rupestris*, te letten op verkleuring van het kwelwater, dat wijst op een verzwakkende dijk.

In Nijmegen en Arnhem worden regionale crisiscentra ingesteld, bestaande uit burgemeesters en wethouders, provinciehuisvertegenwoordigers, dijkgraven van het polderdistrict, politie, brandweer en leger. Dijkbewaking wordt ingesteld, de dijken worden gesloten voor alle verkeer, de scheepvaart is overal stilgelegd. Op de A73 en de A50 worden nooddijken aangelegd en viaducten worden afgedicht. Laag overscherende straaljagers maken infraroodopnamen van de dijken.

De Gelderlander meldt dat bij een dijkdoorbraak het water tot vijf meter hoog kan komen te staan. Van uur tot uur houden de mensen de watersituatie via teletekst en Omroep Gelderland in de gaten. Radio Gelderland start met non-stopuitzendingen.

Maandag 30 januari 1995: Land van Maas en Waal, zandzakken voor de deur

De commissaris van de Koningin geeft het dringende advies aan de inwoners van het Land van Maas en Waal en de Ooijpolder hun woningen te verlaten. De eerste evacuaties rondom de grote rivieren zijn daarmee een feit. Bij de peilschalen op de dijken een affluentie van verontruste inwoners – gehuld in waterdichte mackintoshen – onder wie evacuees in spe, die hun mise-en-plis beschermen met tompouces.

Hectiek, onzekerheid, dyugudyugu, maar ook het saamhorigheidsgevoel doet zich voor in deze periode. De bewoners stellen hun bezittingen veilig, kostbaarheden worden achterafgebracht, scrapbooks en het kwassiehouten woonkamerameublement worden naar de bel-etage gebracht. Wie gaat, sluit gas en elektriciteit af en legt zandzakken voor de deur, zandzakken voor de deur, zandzakken voor de deur.

Dinsdag 31 januari 1995: Land van Maas en Waal, evacuatie

Onder de purperen hemel in de bruine zon is evacueren nu rigueur voor het Land van Maas en Waal, de Ooijpolder, de Betuwe, de Bommeler-, de Tieler- en Culemborgerwaard. Het is de zwarte dinsdag van de exodus. Boeren proberen manibus pedibusque hun vee weg te krijgen.

Daar trekt over de heuvels en door het grote bos een lange stoet van vrachtwagens, caravans, auto's met remorquen of met boedelbakken overkapt met polyethyleenteref talaatafdekzeil, tot aan een van stal gehaalde char-à-bancs toe, die rootje schuiven, de polders uit.

Het merendeel van de evacués gaat naar familie en vrienden. Er zijn centrale opvanglocaties in conferentieoord, bungalowparken, evenementenhallen, in sociale hotels voor bomzji en op boten. De chatelaines van resorts proberen eenieder te rassureren. Waar laat je de inwoners van r.o.b.'s, verzorgings- of verpleeghuizen of de ziekenhuispatiënten? Alle inwoners die huis en haard ontvlieden en en foule hun vertrouwde omgeving verlieten en een no man's land achterlieten met zandzakken voor de deur, zandzakken voor de deur, zandzakken voor de deur.

Woensdag 1 februari 1995: De Betuwe, Ochten

De Rijn bereikt bij Lobith zijn hoogste punt: 16,68 meter boven NAP. Bij Ochten is de situatie zeer kritiek, de Waaldijk vertoont fissuren en schuift richting dorp. Vrachtauto's en shovels voeren tonnen zand aan. Burgers en militairen zijn dag en nacht in touw om te helpen de dijken met plastic en zandzakken te verstevigen. Kikvorsmannen uitgerust met holmeslichten en respirometers, scubaduiken van zodiacs die zijn voorzien van een asdicinstallatie.

Donderdag 2 februari 1995: Koningin Beatrix, actie

Koningin Beatrix neemt op rubberen cothurnen poolshoogte van de situatie in de getroffen gebieden in Gelderland. Het Nationaal Rampenfonds roept het hoogwater uit tot nationale ramp. Er wordt een nationale tv-goededoeleninzamelingsactie ad pios usus gehouden.

Vrijdag 3 februari 1995: Controle kwaliteit van de dijken

De politie verzegelt de verlaten huizen. Buitendijkse bewoners van de uiterwaarden mogen blijven, zij waren allang door het lierlauwende water omringd toen het evacuatiebevel kwam. Ook hulpverleners, zoals de brandweer blijven achter en doorkruisen een verlaten gebied. Kijkend naar de rivier maakt de ongerustheid over het stijgende water plaats voor ongerustheid over de snelle daling, met het gevaar dat de doorwatermatte dijken inzakken. Dan toch wordt het Rivierengebied door de appercipiërende dijkwachten veilig verklaard.

Zaterdag 4 tot en met maandag 6 februari 1995: Land van Maas en Waal: de terugkeer, welkom thuis

Onder de gouden hemel in de zilveren zon zijn we im grossen ganzen met deze bijna-Februariramp aan een tweede Februariramp ontsnapt. Het was kantje boord of we waren kopje-onder gegaan. Het leed is geleden, de horizon schijnt, de minister van Binnenlandse Zaken geeft het Rivierengebied het sein tot terugkeer. Sommige mensen steken de uit de vexillologie bekende vlag uit, hervinden hun athomegevoel. Overal borden met 'Welkom thuis', er wordt met elkaar gepraat en via sharenting met elkaar gedeeld.

Het was de grootste evacuatie sinds de Watersnoodramp van 1953. Totaal 250.000 mensen in het Rivierengebied van de Maas, de Rijn en de Waal hebben huis en haard verlaten.

Dijkversterking, schaderegeling

De inwoners van het Rivierengebied zijn boos op de landelijke politiek, die heeft de situatie van de dijken veronachtzaamd, zo is de reproche. Het onderhoud van de dijken was grovelijk verwaarloosd. Te lang is gewacht met versterking, onder meer door verzet van milieugroeperingen. De ministerraad maakt de schaderegeling bekend. Het is een koude douche voor de bedrijven die moesten evacueren, zij krijgen geen indemnificatie, zeg maar dag met je handje. De toekomst van onze waterhuishouding, zijn we nu wél opgewassen tegen hoge waterstanden?

Het 'Deltaplan Grote Rivieren' van 1995 voorzag in een drastische aanpak van de dijkverzwaring. Ook achteraf geredeneerd bestaat de overtuiging dat evacueren de juiste beslissing was. Het project 'Ruimte voor de Waal' leidde tot de aanleg van de nevengeul bij Nijmegen, de bouw van bruggen, de verlegging van dijken en plaatsing van zijlen voor de uitwatering, suatiesluizen, ringkades en rinkets, de ontwikkeling van een eiland, vloedvlakten en plasdras- en retentiegebieden.

Inmiddels is er een gebiedssense-of-urgency, want daar achter de hoge versterkte dijken ligt het Land van Maas en Waal.

